

Zagreb, 27. kolovoza 2021.

**Predmet: Natječaj za uporabu RF spektra za zemaljski digitalni radio DAB+ (multipleks MUX 1)
- objašnjenje Natječajne dokumentacije, daje se**

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) zaprimila je 11. kolovoza 2021. zahtjev za pojašnjenjem Natječajne dokumentacije za izdavanje pojedinačne dozvole za uporabu radiofrekvencijskog spektra za pružanje usluge upravljanja elektroničkom komunikacijskom mrežom digitalnog radija na području Republike Hrvatske od 22. srpnja 2021. (dalje: Natječajna dokumentacija).

Objašnjenja Natječajne dokumentacije nalaze se u tekstu koji slijedi na način da se, radi lakšeg praćenja, odgovori HAKOM-a nalaze ispod postavljenih pitanja.

HAKOM primarno napominje kako su u ovoj fazi postupka moguće one izmjene Natječajne dokumentacije koje su u svrhu otklanjanja određenih nejasnoća vezano uz izradu ponuda na natječaj. Međutim, kako se pojedinim komentarima traže izmjene uvjeta natječaja, a koji su prethodno isticani tijekom javne rasprave, u ovoj fazi postupka takve predložene izmjene nisu prihvatljive. Detaljnije je pojašnjeno u odgovorima.

Pitanje 1.

U poglavlju 4.2. navedeno je „*HAKOM zadržava pravo promjene kanala iz tablice 4.2. ukoliko će navedeno biti potrebno prilikom postupka usklađivanja mreža u Republici Hrvatskoj i na međunarodnoj razini. Sve izravne i neizravne troškove vezane uz zamjenu kanala snosi odabrani ponuditelj - nositelj dozvole.*“, a u prijedlogu dozvole u Privitku C „*HAKOM zadržava pravo promjene, te izuzeća kanala iz ove tablice, u slučaju postupka usklađivanja mreža u Republici Hrvatskoj i na međunarodnoj razini. Sve izravne i neizravne troškove vezane za zamjenu kanala snosi nositelj dozvole.*“. Slična odredba je navedena i u poglavlju 4.4. koja se odnosi na parametre pojedinih odašiljača.

Molimo da se u predmetnoj rečenici iz Privitka C brišu riječi „*te izuzeća*“.

Obrazloženje: izuzeće kanala bi za nositelja dozvole značilo gubitak frekvencije te nemogućnost pružanja usluga odašiljanja i ispunjenja obveza preuzetih prema nakladnicima uz nesagledive financijske štete (odštetni zahtjevi nakladnika, gubitak prihoda, neuporabljiva a izgrađena mreža ili dio mreže i dr.).

Nadalje, troškovi vezani uz zamjenu kanala mogu biti značajni, ovisno o opsegu i učestalosti promjena. Uz odredbu prema kojoj nositelj dozvole može mijenjati cijenu odašiljanja sukladno promjeni prosječnog godišnjeg indeksa potrošačkih cijena (stranica 25.), na kojeg troškovi zamjene kanala nemaju nikakvog utjecaja, nositelja dozvole izlaže se značajnom mogućem nenadoknadivom trošku i riziku. Molimo da se nositelju dozvole ostavi mogućnost izmjene cijena u slučaju promjene uvjeta u odnosu na uvjete kakvi su bili u vrijeme izdavanja dozvole, osobito onih uvjeta na koje HAKOM kao regulator i izdavatelj dozvole ima izravan ili neizravan utjecaj, što obuhvaća promjene kanala, promjene naknada za korištenje RF spektra te drugih regulatornih naknada i obveza. Druga

moгуćnost je da se natječajem i dozvolom uredi način kompenzacije stvarnih troškova nositelju dozvole od strane HAKOM-a. U suprotnom se može očekivati da će cijena ponude biti veća zbog neizvjesnosti i rizika mogućih nenadoknadivih troškova.

Odgovor HAKOM-a:

U ovoj fazi postupka ovako predložene izmjene Natječajne dokumentacije nisu prihvatljive. Pojašnjavamo kako je u slučaju zamjene kanala izvjesno postojanje mogućih troškova, ali napominjemo kako je Natječajnom dokumentacijom precizirano da su promjene kanala, a time i izuzeća kanala, moguća u slučaju postupka usklađivanja mreža u Republici Hrvatskoj i na međunarodnoj razini. Izuzeće kanala se odnosi na kanale koji se privremeno koriste u tablici 4.2. te u Pravitku C Natječajne dokumentacije. HAKOM neće izuzimati kanale koji su nužni za ostvarivanje pokrivenosti te ostvarivanje obveza iz dozvole. Ukoliko međutim dođe do znatnih promjena okolnosti uporabe dodijeljenog radiofrekvencijskog spektra, vodit će se računa da ta promjena bude najmanje otegotna za nositelja dozvole, sukladno odredbama Zakona o elektroničkim komunikacijama.

Pitanje 2.

Parametri nekih odašiljača prema tablici 4.3. u poglavlju 4.4. su izrazito nepovoljni prije svega u smislu maksimalno dopuštene izračene snage (ERP) na lokacijama Sljeme, Učka, Belje i Psunj, a na Mirkovici uz ERP i nepovoljno ograničenje dijagrama zračenja. Neuobičajeno su to niska dopuštena zračenja i ograničenja na tim istaknutim kotama, koje i povijesno u svim drugim radiodifuzijskim sustavima imaju značajno više dopuštene snage. Molimo da se na tim lokacijama razmotri dodjela boljih parametara i veće dopuštene izračene snage (ERP), ako ne odmah onda da se barem u budućim koordinacijama to nastoji postići.

Pored toga, tablica 4.3. ne sadrži parametre odašiljača za konačne kanale u regijama DA0 (11D), DB0-DC0 (11C) i DE0 (11A). Koji parametri će biti dodijeljeni u tim regijama za konačne kanale?

Odgovor HAKOM-a:

U procesu međunarodne koordinacije HAKOM uvijek pokušava dobiti najbolje moguće parametre za sve odašiljačke lokacije. Trenutno određeni parametri su u skladu s postojećim rezultatima međunarodne koordinacije.

Vežano uz primjedbu koja se tiče nedostatka podataka za konačne kanale, HAKOM pojašnjava, a kako je i navedeno u Natječajnoj dokumentaciji, da trenutno ne postoje međunarodno koordinirani parametri za konačne kanale, stoga traženi podaci nisu dostupni, već se do definiranja konačnih kanala koriste zamjenski kanali iz Natječajne dokumentacije prema danim uvjetima.

Pitanje 3.

U poglavlju 4.5. navedeno je: „*Uvjet pokrivenosti je najmanje 75% stanovništva (za mobilni prijam – Mobile reception – MO, sukladno EBU Tech 3391) svake pojedine digitalne regije u trenutku početka emitiranja, prema Tablici 4.4., te najmanje 90% stanovništva RH (za mobilni prijam – Mobile reception – MO, sukladno EBU Tech 3391) pri postizanju pune pokrivenosti mreže koju*

ponuditelj navede u svojoj ponudi.“. Da li je time ili nekim drugim dijelom natječajne dokumentacije, na bilo koji način, izravno ili neizravno, određen uvjet pokrivanja cesta ili autocesta?

Odgovor HAKOM-a:

Uvjet pokrivanja cesta ili autocesta nije određen. Navedena pokrivanja se mogu navesti u ponudi, ali neće utjecati na postupak bodovanja ponude.

Pitanje 4.

U tablici 6.1. se traži „*Pokriveno stanovnika*“, a taj podatak je neizravno potreban i za izračune u tablici 6.2. Na koji broj pokrivenih stanovnika se tu misli, „*u trenutku početka emitiranja*“ ili „*pri postizanju pune pokrivenosti mreže*“, kako su poglavljem 4.5. određeni uvjeti pokrivanja?

Odgovor HAKOM-a:

U tablici 6.1. Natječajne dokumentacije „*Pokriveno stanovnika*“ se odnosi na broj pokrivenih stanovnika pri postizanju pune pokrivenosti mreže koju će ponuditelj ponuditi.

Pitanje 5.

U poglavlju 5.9. je navedeno: „*Odabrani ponuditelj obvezan je platiti naknadu za uporabu radiofrekvencijskog spektra koja se za prvu godinu valjanosti dozvole plaća u korist državnog proračuna te naknadu za uporabu radiofrekvencijskog spektra koja se za prvu godinu valjanosti dozvole plaća u korist HAKOM-a,...*“. Pretpostavljamo da je ova druga naknada zapravo naknada za obavljanje poslova HAKOM-a. Molimo pojašnjenje.

Odgovor HAKOM-a:

U navedenom poglavlju precizirane su naknade koje je potrebno plaćati za dodijeljeni radiofrekvencijski spektar, kako je propisano ZEK-om, a to su naknada koja se plaća u korist državnog proračuna i naknada koja se plaća u korist HAKOM-a. Vezano uz pitanje o kojoj je to „*drugoj naknadi*“ riječ, pojašnjavano kako je riječ o naknadi za uporabu radiofrekvencijskog spektra u svrhu podmirivanja troškova HAKOM-a nastalih u upravljanju radiofrekvencijskim spektrom, iz članka 84. stavka 1. točke 1. ZEK-a.

Pitanje 6.

Za poglavlje 6. Knjige 2. se traži „*Također, potrebne su i informacije o formiranju cijene koje će biti korisne i ako u budućnosti dođe do zahtjeva za promjenom cijene od nositelja dozvole.*“. Način formiranja cijene bi trebao biti poznat i jasan na temelju drugih podataka i izračuna koji se traže (npr. 6.1. Ulaganje u osnovna sredstva, 6.2. Ulaganja u obrtna sredstva, 6.3. Izvori financiranja, 6.4. Proračun amortizacije, 6.5. Proračun troškova i kalkulacija cijena,...) pa stoga nije jasno koje bi to još informacije o formiranju cijene trebalo navesti. Molimo pojašnjenje ili primjere.

Odgovor HAKOM-a:

Navedenom rečenicom pojašnjava se razlog zbog kojeg se traži dostava Poslovnog plana, te se ne traže dodatne informacije. Drugim riječima, Poslovni plan analizirat će se u kontekstu predložene dinamike izgradnje mreže i predložene cijene multipleksa. Stoga, Poslovni plan je nužan kako bi se utvrdila realnost cijene ponude, ali i u kontekstu ostalih komponenti i mjera koje su potrebne za realizaciju posla. Dodatno, Natječajnom se dokumentacijom precizira i

kako su informacije koje su zatražene u sklopu Poslovnog plana ujedno informacije o formiranju cijene koje će biti korisne i ako u budućnosti dođe do zahtjeva za promjenom cijene od nositelja dozvole. Utoliko ne traži se dostava dodatnih podataka od onih koji se traže kod izrade Poslovnog plana.

Pitanje 7.

Kod formule za ocjenu ponuđene cijene smatramo da je suvišno: „ $C=MUX I$ “ i „ $MUX I$ – ponuđena cijena za cijeli kapacitet $MUX I$ (HRK)“. Predlažemo brisanje.

Odgovor HAKOM-a:

Prijedlog izmjene teksta Natječaje dokumentacije nije prihvatljiv, kako je pojašnjeno i tijekom postupka javne rasprave.

Pitanje 8.

U poglavlju 4.8. navedeno je: „*Kod proračuna električnog polja u planiranju potrebno je koristiti digitalni model terena s preciznošću 100 metara ili većom te koristiti propagacijske modele prema međunarodnim ITU preporukama ili druge preciznije modele temeljene na statističkim i determinističkim proračunima.*“.

Implementacija propagacijskih modela (temeljenih na ITU preporukama) u različite programske alate namijenjene izračunu pokrivenosti signalom donosi različite mogućnosti odabira parametara i metoda proračuna (npr. odabir metode za računanje difrakcije, odabir broja prepreka u pravcu širenja signala, ...), koje utječu na konačne rezultate pokrivenosti, a istovremeno sve zadovoljavaju zahtjeve postavljene natječajnom dokumentacijom. S obzirom na navedeno, molimo pojašnjenje na koji će se način ocjenjivati pristigle ponude u smislu zadovoljavanja kriterija pokrivenosti signalom? Naime, teoretski je moguće da se ista pokrivenost područja uz primjenu različitih metoda proračuna postigne korištenjem različitog broja odašiljačkih objekata ili uz različite izračene snage, što sve izravno utječe na cijenu odašiljanja, a koja je važan kriterij pri ocjenjivanju.

Odgovor HAKOM-a:

HAKOM će provoditi provjeru pokrivenosti sa svojim programskim alatom s istim postavkama za metodu proračuna za sve ponuditelje. Na taj način će se izbjeći utjecaj proračuna na rezultate ocjenjivanja ponuda.

Pitanje 9.

Na stranici 25. navedeno je: „*Nakon isteka roka od 12 mjeseci od dobivanja dozvole, odabrani ponuditelj može jednom godišnje izmijeniti cijene, sukladno povećanju pokrivenosti mreže i/ili promjeni prosječnog godišnjeg indeksa potrošačkih cijena koje objavljuje Državni zavod za statistiku i o navedenoj promjeni obvezan je obavijestiti HAKOM.*“.

Smatramo da odredba kojom nositelj dozvole može mijenjati cijenu odašiljanja sukladno promjeni godišnjeg indeksa potrošačkih cijena nije primjenjiva na uslugu koja je predmet ovog natječaja. Naime, troškovi upravljanja i održavanja elektroničkih komunikacijskih mreža i infrastrukture ovise o nizu čimbenika (kao najznačajniji su trošak električne energije, razne zakonom određene naknade i troškovi iz područja ne samo elektroničkih komunikacija, već i iz područja gradnje, zaštite na radu, zaštite okoliša, zdravlja i sl.) koji zasigurno nisu i neće biti vidljivi u promjeni godišnjeg indeksa potrošačkih cijena ili neće jednako snažno utjecati na indeks potrošačkih cijena zbog različitog

sastava troškova. U nekoj industriji trošak električne energije npr. participira s 90% ukupnih troškova, dok u nekoj drugoj je vrlo malo ili zanemarivo pa se mogućnost promjene cijene ograničena na potrošački indeks može vrlo negativno odraziti na neke industrije. Sve to ponuditelja dovodi u rizik pojave mogućih nenadoknadivih troškova odnosno gubitaka.

Nadalje, nejasno je ograničenje „*jednom godišnje izmijeniti cijene, sukladno povećanju pokrivenosti mreže...*“. Naime, izmjena cijene bi trebala biti moguća od trenutka povećanja pokrivenosti, a to iz niza razloga nije dobro ograničavati na jednom godišnje. Predlažemo da se u tom slučaju omogući promjena cijene od trenutka promjene pokrivenosti mreže.

Predlažemo da se predmetna odredba preinači na način da glasi: „*Nakon isteka roka od 12 mjeseci od dobivanja dozvole, odabrani ponuditelj može, uz prethodnu suglasnost HAKOM-a, izmijeniti cijene u slučaju promjene cijene energenata, promjene tečaja, promjena u zakonskoj regulativi, poreza, stanja na tržištu, stanja tehnologije i sl.*“. Na ovaj način rizik neizvjesnosti promjene ključnih sastavnica cijene nije apriori ugrađen u ponuđenu cijenu, već se prenosi na nakladnike ako i kad bi se rizik materijalizirao.

Odgovor HAKOM-a:

U ovoj fazi postupka ovako predložene izmjene Natječajne dokumentacije nisu prihvatljive. Promjena cijene usluge vezana uz promjenu *prosječnog* godišnjeg indeksa potrošačkih cijena koje objavljuje Državni zavod za statistiku, jasno, nedvojbeno i transparentno definira moguće uvjete promjene cijene usluge stavljajući na taj način nositelja dozvole i korisnika usluge u ravnopravan položaj izlaganja mogućem riziku promjene cijene, dok bi prema prijedlogu koji je naveden u pitanju promjena bila jednostrana bez jasnog uvida na utjecaj promjene jednog od navedenih elemenata troška na ukupnu cijenu usluge. Iz istog je razloga određen i uvjet da se cijene mogu mijenjati jednom godišnje, budući da se prosječni godišnji indeks potrošačkih cijena objavljuje na godišnjoj razini.

Što se tiče povećanja pokrivenosti smatramo da je također dovoljno imati mehanizam promjene cijena jednom godišnje.

Pitanje 10.

Na stranici 35. naveden je zahtjev za „*vrijeme intervencije u slučaju kvara*“ i isto je navedeno u tablici 6.4. a u tablici privitak D (kolona BA) je označena kao „*Vrijeme do intervencije*“. Molimo pojašnjenje radi li se o istim vremenima te da prema potrebi uskladite zahtjev vezan uz vrijeme intervencije i pojasnite što je obuhvaćeno tim vremenom. Ako je npr. kvar detektiran daljinskim nadzorom, da li se u to vrijeme uključuje vrijeme potrebno da servisna ekipa dođe na odašiljačku lokaciju ili ne?

Odgovor HAKOM-a:

HAKOM će pod vrijeme intervencije u slučaju kvara vrednovati vrijeme potrebno da servisna ekipa dođe na odašiljačku lokaciju, odnosno najduže vrijeme u kojem je podnositelj ponude sposoban utvrditi uzrok i započeti uklanjanje kvara.

Pitanje 11.

Za poglavlje 5. Knjige 2. se traže kompetencije i iskustvo „*...u posljednjih 10 godina...*“, dok je u poglavlju 7.2. je navedeno „*Većom ocjenom bit će ocijenjena ponuda s dokazima o većoj*

kompetenciji i iskustvu podnositelja ponude, pri čemu se osobito ocjenjuje iskustvo i kompetencije u periodu posljednjih 10 godina.“, iz čega bi se moglo zaključiti da se ocjenjuje iskustvo i kompetencije i starije od 10 godina. Hoće li se i na koji način ocjenjivati iskustvo i kompetencije starije od 10 godina?

Odgovor HAKOM-a:

Kompetencije i iskustvo ocjenjivat će se na način opisan u poglavlju 7.2. Natječajne dokumentacije. Natječajnom dokumentacijom je jasno propisano kako je nužno dostaviti dokaze za kompetencije i iskustvo u posljednjih 10 godina te će se upravo to iskustvo bodovati u natječaju. Međutim, svi podneseni dokazi o kompetenciji i iskustvu bit će uzeti u obzir.

Pitanje 12.

U poglavlju 4.10. navodi se: *„Pri tome, sve dodatne usluge koje su vezane uz radijski programski sadržaj (npr. povećana razina kvalitete zvuka, dodatne tekstualne i grafičke usluge koje prate audio sadržaj i sl.) operator multipleksa može dodatno naplatiti od nakladnika.“* Postoje usluge koje nisu vezane uz radijski programski sadržaj (Journaline, TPEG i sl.) a koje je potrebno naplatiti pa stoga predložimo tu odredbu izmijeniti na način da glasi: *„Pri tome, sve dodatne usluge koje su vezane uz radijski programski sadržaj (npr. povećana razina kvalitete zvuka, dodatne tekstualne i grafičke usluge koje prate audio sadržaj i sl.) i one koje nisu vezane uz programski sadržaj (npr. Journaline, TPEG i sl.) operator multipleksa može dodatno naplatiti od nakladnika.“*

Odgovor HAKOM-a:

U ovoj fazi postupka ovako predložene izmjene Natječajne dokumentacije nisu prihvatljive. Dodatno pojašnjavamo kako je poglavljem 4.10. Natječajne dokumentacije omogućeno korištenje kapaciteta multipleksa, koji se ne koristi za prijenos radijskih programa, za prijenos drugih komunikacijskih, informacijskih i interaktivnih usluga, što podrazumijeva da se isti može dodatno naplatiti od nakladnika.

Pitanje 13.

U poglavlju 4.10. navodi se: *„Operator multipleksa dužan je prikupiti radijski program nakladnika te ostale usluge korisnika koje prenosi na jednoj lokaciji nakladnika..“*. Za neke usluge (tekstualne i grafičke usluge, npr. DLS, SLS i sl.) je uobičajeno, praktičnije, a nekad i jedino moguće da se prikupljaju putem interneta stoga predložimo brisati dio *„te ostale usluge korisnika“*.

Odgovor HAKOM-a:

U ovoj fazi postupka ovako predložene izmjene Natječajne dokumentacije nisu prihvatljive. Korištenje navedene mogućnosti prikupljanja tekstualnih i grafičkih usluga je dodatna mogućnost koja je predmet dogovora budućeg operatora multipleksa i nakladnika, sukladno njihovim ugovorenim obvezama. Natječajnom dokumentacijom je propisano prvenstveno da se moraju poštivati načela objektivnosti, transparentnosti, razmjernosti i nediskriminacije za sve nakladnike te ostale korisnike čiji se sadržaj i usluge prenose u multipleksu.